

Slots- og Kulturstyrelsen

Fejøgade 1
4800 Nykøbing Falster
Telefon 33 95 42 00

post@slks.dk
www.slks.dk

[Offentliggjort den 30. juni 2022]

30. juni 2022
Jour. nr.: 22/07763

Afgørelse om fredning af Lyngskrænten 5, Rudersdal Kommune

Slots- og Kulturstyrelsen har besluttet at frede villaen med carport, vandhave og have på Lyngskrænten 5, 2840 Holte, matr.nr. 40e, Søllerød By, Søllerød, Rudersdal Kommune

Beslutningen er truffet efter § 3 i lov om bygningsfredning og bevaring af bygninger og bymiljøer.

Baggrund

Slots- og Kulturstyrelsen underrettede i brev af 13. december 2021 om, at Det Særlige Bygningssyn havde indstillet villaen med carport, vandhave og have på ejendommen til fredning. Samtidig igangsatte styrelsen en høring herom med en frist for at komme med bemærkninger den 5. april 2022.

Slots- og Kulturstyrelsen har modtaget nedenstående bemærkninger hertil:

I har som ejere støttet en fredning, kommet med korrektioner og supplerende oplysninger til fredningsbeskrivelsen og har ved mail af 25. april 2022 rykket for en gennemførelse af fredningen. Endvidere har landskabsarkitekt Cornelia Zibrandtsen bidraget med oplysninger til fredningsbeskrivelsen.

Rudersdal Kommune har ved mail af 4. februar 2022 oplyst, at kommunen kan støtte fredningen af villaen og haveanlægget.

Endelig tilslutter Havehistorisk Selskab sig i mail af 31. marts 2022 fredningen og finder desuden, at der bør udarbejdes en detaljeret plejeplan, inden fredningen gennemføres, og at plejeplanen bør tinglyses. Endvidere foreslår selskabet, at der indføres et periodisk eftersyn f.eks. hver 3. år, og at et hold af erfarne landskabsarkitekter fast tilknyttes Slots- og Kulturstyrelsen som konsulenter, der kan vejlede ejerne/brugerne af de fredede anlæg.

Slots- og Kulturstyrelsen har følgende kommentarer hertil:

Styrelsen noterer sig den positive dialog omkring fredningsforslaget, at der ikke er kommet bemærkninger imod fredningen, og tager de supplerende oplysninger til efterretning.

Styrelsen takker endvidere Havehistorisk Selskab for dets bemærkninger og overvejelser. Styrelsen kan oplyse, at en manual/plejeplan for haven snarest vil blive udarbejdet, men at det ikke er praksis at lade handlingsplaner, manualer mv. for fredede bygninger og haver tinglyse på de pågældende ejendomme. Styrelsen noterer sig desuden anbefalingerne om treårige tilsyn af fredede haver.

Begrundelse

Slots- og Kulturstyrelsen finder, at villaen med carport (1987 af Tage Lyneborg), vandhaven og haven (1987 af Cornelia Zibrandtsen i samarbejde med Tage Lyneborg) samt terrasseringsen af skrænten øst for huset (2014 af Cornelia Zibrandtsen) på Lyngskrænten 5, 2840 Holte, Rudersdal Kommune, har den fremragende værdi, der kan begrunde fredning af bygninger og selvstændige landskabsarkitektoniske værker uanset deres alder. Hertil kommer det særlige forhold, at det samlede anlæg i al væsentlighed står uforandret.

Villaen med carport, vandhave og have er et selvstændigt kunstnerisk værk, der består af en bearbejdning af de internationale postmodernistiske strømninger inden for arkitektur og havekunst, tilpasset de lokale forhold og i særdeleshed den lokale topografi. Værket er blandt de absolut bedste postmodernistiske arbejder i Danmark.

De bærende fredningsværdier knytter sig blandt andet til den præcise placering i landskabet af både villa, carport og vandhave mellem den, efter danske forhold, forholdsvis høje terrasserede skrænt mod øst og det flade forareal mod vest, der leder frem til villaen.

Hertil kommer, at både den samlede komposition og de enkelte dele er nøje gennemarbejdet og på én gang spiller sammen og står i kontrast til hinanden, som en kompliceret leg. Det er karakteristisk for postmodernismen og ses eksempelvis ved, at de tolv piller, der bærer villaens pyramideformede tag som et telt, opdeler villaen i ni faste kvadratruder, hvorimellem vægge, vinduer, trappe, altan og skabelementer er forskudt eller bugter sig ud og ind og danner forskellige geometriske figurer. De større kvadrater gentages i mindre kvadrater i form af karpebassin, og vinterhavens tårn. Tilsvarende er carporten opdelt af ni slanke piller i fire kvadrater. Også cirkelformer indgår i planen som forpladsen med hæk, entréen, det lille centralrum i underetagen af villaen og det store østvendte vindues cirkeludsnit.

Moderne og traditionelle materialer er bragt sammen: stål, højsolerede glaspartier, fyrretræsbrædder, kalksten og mahogni. De er i vid udstrækning fremstillet til huset og samlet på stedet i kontrast til periodens dominerende elementbyggeri. Dele af den

danske postmodernistiske bevægelse fik en vis inspiration fra lokal byggeskik og en tidligere bevægelse som Bedre Byggeskik – og ikke alene fra internationalt kendte, amerikanske arkitekter.

Der er også arbejdet med lysets rumskabende muligheder eksempelvis ved det lodrette vinduesbånd, der – modsat funktionalismens vandrette vinduesbånd – danner en trappeformet figur og dominerer villaens østside sammen med vinterhavens glastårn.

Det er desuden en værdi, at der er arbejdet med flere associationsvækkende motiver. Det samlede anlæg rummer hentydninger til klassiske italienske villaer, ifølge omtalen i tidsskriftet Arkitektur 1991, og ifølge Lyneborg selv er villa baseret på ”et fundament af nordisk traditionel funktionalisme”. Hertil kommer det iøjnefaldende karpebassin, der henter lys ned fra lanternen i taget til underetagens centralrum. Det skaber associationer til en James Bondfilm – Diamonds Are Forever – og er angivelig inspireret af bygherrens interesse for tropefisk. Netop et stillbillede med et cirkelformet akvarium fra denne Bondfilm er blandt illustrationerne i 1970’ernes hovedværk om postmodernistisk arkitektur af Charles Jencks. De underfundige hentydninger til arkitekturhistorien og måske til en af populærkulturens klassikere er også karakteristiske for postmodernismen, samtidig med at de synes tilpasset bygherren, der var antikvitetshandler.

Endelig kan man med Tage Lyneborgs egne ord sige, at huset ved det formelles nedbrydning retter sig ”mod landskabets beskaffenhed og ønsket om at forbinde natur, sted og hus mest muligt – stedets natur flyder på en måde fra ankomsten gennem bygningen og ned gennem Lyngdalen.”

Klagevejledning

I kan klage til kulturministeren over Slots- og Kulturstyrelsens afgørelse. Klagefristen er 4 uger fra den dag, hvor beslutningen er offentliggjort på styrelsens hjemmeside, <https://slks.dk/omraader/kulturarv/bygningsfredning/fredning-saadan-foregaar-det/nye-fredninger-ophaevelser-mv/>. Offentliggørelserne på hjemmesiden er sorteret alfabetisk efter, hvilken kommune ejendommen ligger i.

Klagen skal indgives skriftligt til Slots- og Kulturstyrelsen. Styrelsen sender klagen videre til Kulturministeriet sammen med den påklagede afgørelse og det materiale, der er indgået i sagens bedømmelse. Klagen kan sendes på e-mail til: bygogplan@slks.dk eller med post til Slots- og Kulturstyrelsen, Center for Kulturarv, Fejøgade 1, 2. sal., 4800 Nykøbing F.

Klage indsendt inden fristens udløb har opsættende virkning for beslutningen. Det betyder, at villa, carport, vandhave og have er fredet under behandlingen af en eventuel klagesag, medmindre klagemyndigheden bestemmer andet.

Konsekvenser

En fredning betyder bl.a., at I skal søge Slots- og Kulturstyrelsen om en tilladelse, hvis I vil foretage bygningsarbejder eller lignende, der rækker ud over almindelig vedligeholdelse. På grund af værkets gennemarbejdede karakter vil der kun efter meget nøje overvejelse kunne tilføjes eller fjernes enkelt elementer ved anlægget, og det er vigtigt at opretholde et højt vedligeholdelsesniveau.

Dette følger af § 10 i lov om bygningsfredning og bevaring af bygninger og bymiljøer.

Undtaget herfra er visse typer af bygningsarbejder, som kan iværksættes på grundlag af skriftlig underretning, jf. § 10, stk. 5, i lov om bygningsfredning og bevaring af bygninger og bymiljøer. Reglerne herfor fremgår af kapitel 2 i bekendtgørelse nr. 1588 af 28. juni 2021 om, hvilke bygningsarbejder i fredede bygninger der ikke kræver forudgående tilladelse.

Offentlig bekendtgørelse og tinglysning

Slots- og Kulturstyrelsen vil foretage offentlig bekendtgørelse af beslutningen på styrelsens hjemmeside www.slks.dk og tinglyse fredningen. I vil modtage en kopi af tinglysningen, når den foreligger.

Bygningsfredningen skal respekteres af ejendommens ejer, brugere og andre indehavere af rettigheder over ejendommen uanset, hvornår rettigheden er opnået.

Dette følger af § 7, stk. 3 i lov om bygningsfredning og bevaring af bygninger og bymiljøer.